

Του ΘΑΝΟΥ ΛΙΠΟΒΑΤΣ*

ΟΙ τελευταίες εξελίξεις στο χώρο της Αριστεράς αφήνουν πολλά ερωτηματικά σ' όλους εκείνους που ίσως έλπιζαν μια «αλλαγή» των πραγμάτων. Οι ιδιαιτερότητες της Ελληνικής Αριστεράς δεν εξηγούν επαρκώς το φαινόμενο· υπάρχει ένα γενικότερο θέμα της Αριστεράς στην Ευρώπη σήμερα και αυτό είναι το σημείο στο οποίο θέλουμε ν' αναφερθούμε εδώ. Τα ερωτήματα που τίθενται είναι: Τι σημαίνει σήμερα «αριστερός»; Μπορεί να είναι κανείς σήμερα «αριστερός»; «Αξίζει τον κόπο» να είναι «αριστερός»; Αμέσως εμπλέκεται κανείς σε μια σχολαστική συζήτηση περί ορισμών με έντονο συναισθηματικό φορτίο, πράγμα που θέλουμε εδώ ν' αποφύγουμε.

Προπαντός προσπαθούμε πάντα ν' αναλύσουμε τα πράγματα με μια δόση **χιούμορ** και ειρωνείας· έτσι **δεν** θεωρούμε ότι ίσχυσε ποτέ ο ορισμός «αριστερός» = «καλός άνθρωπος» ή «δεξιός» = «κακός άνθρωπος», και αντιστρόφως. Από την αρχή πρέπει να ξεκαθαριστεί ένα πράγμα: η Αριστερά στον ευρωπαϊκό χώρο περικλείει καταρχήν και κατά παράδοση, την Σοσιαλδημοκρατία.

Όσο «αστικοποιημένη» και αν είναι δεν παύει να είναι η γνήσια **δημοκρατική** Αριστερά· εξάλλου η «αστικοποίηση» **δεν** είναι «αμαρτία», είναι η αναπόφευκτη μοίρα **όλων** των αριστερών, όποιοι και αν είναι, από τη στιγμή που αποφασίσουν να εγκαταλείψουν την παρανομία και ν' αποκτήσουν οικογένεια και επάγγελμα.

ΑΝΑΜΦΙΣΒΗΤΗΤΑ η Αριστερά περνάει μια μεγάλη κρίση ταυτότητας και αξιοπιστίας· μερικοί θα τονίσουν δικαίως ότι ποτέ δεν ήταν αξιόπιστη κατά βάθος. Σίγουρα, αλλά ποιος είναι «αξιόπιστος»; Το τι «είναι» κάτι, και το πώς «φαίνεται», εξαρτάται πάντα και από την ιστορική συγκυρία. Η λενινιστική - σταλινική Αριστερά είχε προσφέρει στους οπαδούς και στους εχθρούς της μια συμπαγή εικόνα μονολιθικότητας, μεσσιανισμού και αδιάσπαστης αποφασιστικότητας (όπως οι εκκλησίες). Αυτό το όφειλε στον αμείλικτο μηχανισμό του κόμματος, ο οποίος ήταν σε θέση σε **κάθε** περίπτωση (ήττας, εγκλήματος, κ.λπ.) να πείθει τους οπαδούς ότι έχει πάντα «δίκιο», και ότι κάθε αποκάλυψη των αδυναμιών ή εγκλημάτων οφείλονταν στην προπαγάνδα του εχθρού. (Προσφάτως οι Σέρβοι εθνικοκομμουνιστές «κατήγγειλαν» τον αγώνα χειραφέτησης των Σλοβένων και Κροατών ως «αυτοτρογερμανική συνωμοσία»). Ήταν σε θέση δηλαδή να διατηρήσει μια ψευδοθρησκευτική ιδεολογία, η οποία ήταν άτρωτη απέναντι σε κάθε ορθολογικό επιχείρημα και σε κάθε γνήσια δημοκρατική συζήτηση· ο μηχανισμός αυτός διέπρεπε (και διαπρέπει) στη σκηνοθεσία ενός τεχνητού κόσμου μέσω της χρήσης ενός ξύλινου λόγου.

Έχουμε αναλύσει σε άλλες ευκαιρίες το φαινόμενο του λαϊκισμού της Αριστεράς. **Σ'** όσους **απορούν για το ίδιο τους το παρελθόν ή θεωρούν ότι «εξαπατήθηκαν», η μόνη απάντηση είναι ότι δεν εξαπατήθηκαν από δόξαν «πονηρούς» αρχηγούς, αλλά ότι στον κάθε άνθρωπο «τα πάντα είναι δυνατόν», ότι τις πιο πολλές φορές οι πιο πολλοί άνθρωποι θέλουν να πιστεύουν σε ιδώλα που τους υπόσχονται εξουσία, επιτυχία και ευτυχία.**

Η Αριστερά προϋπήρξε του λενινισμού - σταλινισμού και θα υπάρχει στο μέλλον χωρίς αυτόν. Όλη η κριτική που γίνεται σήμερα (και που γινόταν πάντα από ορθολογικά σκεπτόμενους ανθρώπους) θυμίζει την ανάλογη περίπτωση του Χριστιανισμού. Η αναξιοσύνη των εκκλησιών και των περισσότερων οπαδών τους, η διαστρέβλωση του αρχικού μηνύματος, δεν θα εμπόδιζαν στο μέλλον την ύπαρξη της θρησκείας αυτής και την ελπίδα μεταρρύθμισής της.

Ο Σοσιαλισμός ξεκίνησε αρχικά ως «δίδυμος» αδελφός / αντίπαλος του φιλελεύθερου Διαφωτισμού, εφόσον **και** οι δύο είχαν το πρόγραμμα της Ελευθερίας και της Δικαιοσύνης. Η ιστορική πραγματικότητα έδειξε ότι η πραγματοποίηση αυτού του προγράμματος έγινε μόνον μερικώς και ενάντια στις προθέσεις των πρωταγωνιστών και ότι η ωμή πραγματικότητα τους κορόιδεψε σκληρά. **Ο δημοκρατικός φιλελευθερισμός** απέδειξε ότι παραμένει πάντα μια ζωντανή «επαναστατική» δύναμη, ιδιαίτερα στις χώρες εκείνες, όπου δεν μπόρεσε να επικρατήσει,

όπως στην Ανατολική Ευρώπη (συν Βαλκανικές χώρες και Ελλάδα). Άδικο απορούν ορισμένοι για την αναγέννηση του φιλελευθερισμού στις χώρες του πρώην αστυνομικού σοσιαλισμού.

Η κατάρρευση του «ωμού κομμουνισμού» δίνει σήμερα από την άλλη, για πρώτη φορά την ευκαιρία για μια ιδεολογική κριτική του «άγριου καπιταλισμού». Όμως ήταν ιστορικά αναπόφευκτο, στο κενό εξουσίας που άφησε (εν μέρει) ο ωμός κομμουνισμός, να εισχωρήσει ο άγριος καπιταλισμός (οι μαφίες, κ.λπ.), δηλαδή ο δημοκρατικός φιλελευθερισμός **δεν** μπόρεσε ακόμα να επικρατήσει σε βάθος, αντιπρόσωποί του είναι καταρχήν εκείνη η αξιοθαύμαστη διάνοηση (Havel, Gonsz, κ.λπ.) που είναι σήμερα εν μέρει στην εξουσία στην Πολωνία, Τσεχοσλοβακία, Ουγγαρία, Σλοβενία, κ.λπ.

Όσο επικρατούσε ο αστυνομικός σοσιαλισμός, κάθε ορθή κριτική στον άγριο καπιταλισμό ήταν για ιδεολογικούς λόγους εύτρωτη: πάντα «πλήρωνε τα σπασμένα» ο δημοκρατικός φιλελευθερισμός.

Ωστόσο η σοσιαλδημοκρατία από δεκαετίες είχε ακριθεί μια λιγότερο ή περισσότερο ορθή κριτική, ιδιαίτερα στις χώρες όπου κυβέρνησε με επιτυχία (και κυβερνά) όπως στην Σκανδιναβία και στην (πρώην Δυτική) Γερμανία. Για τους λενινιστές η σοσιαλδημοκρατία ήταν μια βοήθεια για την αναπαραγωγή του καπιταλισμού, ωστόσο σήμερα πολλοί έχουν καταλάβει ότι υπάρχουν **πολλά** πρότυπα «καπιταλισμού», ότι αυτή η έννοια δεν είναι κάτι χωρίς **ιστορία**, ότι ορθολογισμός στην παραγωγή, διανομή και διοίκηση, **δεν** σημαίνει κάτι το «δαιμονικό», ότι ένας πολιτισμός **δεν** ανάγεται μόνον στην οικονομία και ότι το σύγχρονο σύστημα της οικονομίας της αγοράς **δεν** ταυτίζεται με τις μορφές που παίρνει στις χώρες της περιφέρειας και της ημιπεριφέρειας (Νότια και Ανατολική Ευρώπη).

ΤΟ στοιχείο που τείνει σήμερα να εκλείψει στην παραδοσιακή Αριστερά είναι το μεσσιανικό - αποκαλυπτικό στοιχείο (της προβιομηχανικής εποχής), η ουτοπία εκείνη σύμφωνα με την οποία κάθε τι στον κόσμο που ζούμε (π.χ. ο καπιταλισμός) είναι «κακό» και πρέπει να καταστραφεί με τη βία, για να «αναδυθεί» κατόπιν ένας «άλλος» κόσμος, «τέλειος» και «καθαρός». **Αυτός ο μύθος** (που υπάρχει και στους λαϊκιστές σοσιαλιστές, στους αριστεριστές, στους αναρχικούς, όπως **επίσης** και στους φανατικούς θρησκόληπτους και στους εθνικιστές και ρατσιστές) κατέρρευσε, ακόμα και για τις μάζες που πίστευαν σ' αυτόν. Μια δημοκρατική Αριστερά έχει απόλυτο δικαίωμα ύπαρξης, **εφόσον** έχει ξεπεράσει αυτούς τους μύθους, και στο βαθμό που ο ίδιος ο δημοκρατικός φιλελευθερισμός (**όχι** η αντιδραστική, συντηρητική Δεξιά) την έχει **ανάγκη** ως τον αναγκαίο αντίπαλο «καλής πίστης», προκειμένου να «δαμάσουν» τον άγριο καπιταλισμό **και** τα προκαπιταλιστικά στοιχεία (πελατεία). Πολιτική ζωή χωρίς αντιθέσεις και διαφορές **δεν** μπορεί να υπάρξει, αλλά η Διαφορά: Δεξιά - Αριστερά πρέπει να επαναορισθεί.

ΩΣΤΟΣΟ τα πράγματα δεν είναι έτσι απλά, γιατί το επίπεδο της πολιτικής κουλτούρας αντιστοιχεί στο γενικότερο επίπεδο της κουλτούρας και της κοινωνικής διαφοροποίησης μιας χώρας. Ψυχολογικά βλέπουμε από την άλλη σήμερα στις φιλελεύθερες, μεταβιομηχανικές χώρες να αναγεννιέται σε ορισμένα (περιθωριοποιημένα) στρώματα (ιδιαίτερα της νεολαίας) η λαχτάρα για ιρρασιοναλισμό και μεσσιανισμό.

Αυτό το φαινόμενο εμφανίσθηκε τα τελευταία είκοσι χρόνια, την εποχή που ο φιλελευθερισμός και η σοσιαλδημοκρατία είχαν επιφέρει ουσιαστικές αλλαγές, δηλαδή σήμερα βλέπουμε πού είναι τα όριά τους (που εντοπίστηκαν από τους καινούργιους **κινδύνους** - οικολογικούς, κοινωνικούς, ψυχολογικούς - της σημερινής κοινωνίας). Αλλά το να μιλάει κανείς για «όρια» **δεν** σημαίνει ότι έχει «ξεπερασθεί» το πολιτισμικό πρότυπο· σημαίνει ότι **δεν** υπάρχει **ποτέ** «τέλεια» κοινωνία. Αυτό που έχει σημασία **δεν** είναι ο τελικός, «μεγάλος» (φαντασιακός) «στόχος» της ιστορίας, αλλά ο «δρόμος» και τα μερικά αποτελέσματα καθ' οδόν (ριζικές μεταρρυθμί-

>>>

*Αναπληρωτής καθηγητής της Πολιτικής Ψυχολογίας στο Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η κατάσταση και το μέλλον της Αριστεράς

ΣΟΒΑΡΑ προβλήματα αντιμετωπίζει η υλοποίηση ορισμένων συμφωνιών μεταξύ Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδος (ΓΣΕΕ) και εργοδοτικών φορέων (ΣΕΒ, ΓΣΕΒΕΕ, Ένωση Εμπορικών Συλλόγων) που περιέχονται στη διετή Εθνική Συλλογική Σύμβαση του 1991. Ρυθμίσεις για την επαγγελματική κατάρτιση, τη σύσταση Ινστιτούτου Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας και τη διαχείριση της Εργατικής Εστίας, κινδυνεύουν να μην αξιοποιηθούν λόγω των δισταγμών της Κυβέρνησης να προωθήσει τις αναγκαίες νομοθετικές ρυθμίσεις.

Από την πλευρά της ΓΣΕΕ διαπιστώνεται ότι οι αρμόδιοι κυβερνητικοί παράγοντες δεν έχουν κάνει τίποτα σε σχέση με τα θέματα αυτά. Για το ζήτημα της επαγγελματικής κατάρτισης και την υγιεινή και ασφάλεια της εργασίας, έχει υποβληθεί από τη ΓΣΕΕ και τις εργοδοτικές οργανώσεις ένα σχέδιο νόμου «Περί συστάσεως ειδικού λογαριασμού προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης και οικονομικής ενίσχυσης του Ινστιτούτου Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας», για το οποίο, σύμφωνα με συνδικαλιστικές πηγές, υπάρχει πλήρης αδράνεια από κυβερνητικής πλευράς.

Με βάση το άρθρο 4 της ΕΓΣΕΕ του 1991, οι δύο πλευρές συμφώνησαν να αυξηθεί η εργοδοτική εισφορά για την ενίσχυση των προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης από 0,2% σε 0,45% των αμοιβών. Συμφωνήθηκε, επίσης, ότι προϋπόθεση για την καταβολή από την εργοδοτική πλευρά της πρόσθετης εισφοράς είναι να προηγηθεί η κατάλληλη νομοθετική ρύθμιση, ώστε να περιέχο-

Δεν εφαρμόζεται η συμφωνία ΓΣΕΕ και εργοδοτών

Εμποδίζεται η υλοποίηση της Εθνικής Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας

νται οι κρατήσεις αυτές σε ειδικό λογαριασμό του Οργανισμού Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ), τον οποίο θα διαχειρίζεται εξαμελής Επιτροπή αποτελούμενη από τρεις εκπροσώπους που θα ορίζουν οι εργοδοτικές οργανώσεις και τρεις εκπροσώπους που θα ορίζει η ΓΣΕΕ, ενώ πρόεδρος της επιτροπής αυτής θα είναι ο εκάστοτε πρόεδρος του ΟΑΕΔ.

Το άρθρο 6 περιέλαβε συμφωνία για τη σύσταση Ινστιτούτου Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας, και επισημαίνεται ότι θα ήταν επιθυμητό να αρχίσει η λειτουργία του πριν το 1992, το οποίο θα χαρακτηριστεί Πανευρωπαϊκό έτος Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας.

ΣΧΕΤΙΚΑ με το ζήτημα του Οργανισμού Εργατικής Εστίας (ΟΕΕ), έχει κατατεθεί από την ΓΣΕΕ και τους εργοδοτικούς φορείς ένα υπόμνημα για το οποίο επίσης δεν υπήρξε καμιά ανταπόκριση από την πλευρά της Κυβέρνησης. Το υπόμνημα αυτό προτείνει να λειτουργήσει ο ΟΕΕ με τη μορφή του οργανισμού ιδιωτικού δικαίου και να έχει 9 μέλεις διοικητικό συμβούλιο με τρία μέλη που θα ορίζει η ΓΣΕΕ, τρία μέλη που θα ορίζουν οι εργοδοτικές οργανώσεις και τρία μέλη που θα ορίζει ο υπουργός Εργασίας, με πρόεδρο εκλεγμένο από το Δ.Σ., ο οποίος θα εναλλάσσεται ανάμεσα στους εργοδοτικούς και εργατικούς εκπροσώπους. Οι δαπάνες του ΟΕΕ προτείνεται να κατανέμονται ως εξής: 50% για τους κοινωνικούς σκοπούς, 30% για τις λειτουργικές δαπάνες των συνδικαλιστικών οργανώσεων και 20% για λειτουργικά έξοδα. Θεωρείται, επίσης, αναγκαία η επανεξέταση της υποχρέωσης του ΟΕΕ για καταβολή του 10% των συνολικών εξόδων του στο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Εργατικών Στελεχών.

ΑΝΩΤΕΡΑ στελέχη της ΓΣΕΕ επισημαίνουν ότι η Κυβέρνηση τάσσεται επιλεκτικά κατά του κρατισμού και ακόμα πιο επιλεκτικά τον αμφισβητεί. Το πρόβλημα δεν είναι μόνο, όπως αναφέρουν, ότι δεν εφαρμόζονται διακηρυγμένες αρχές, αλλά κυρίως ότι εμποδίζεται η υλοποίηση συμφωνιών μεταξύ κορυφαίων αντιπροσωπευτικών οργανώσεων που αφορούν κρίσιμα και επείγοντα προβλήματα του κόσμου της εργασίας.

Π. ΛΙΝΑΡΔΟΣ - ΡΥΛΜΟΝ

ΔΑΝΕ SEA LINE
ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΙΑΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Μία από τις δυναμικότερες ναυτιλιακές εταιρείες της ακτοπλοΐας μας η Δωδεκανησιακή Α.Ν.Ε., αυξάνει το στόλο της με την αγορά του πέμπτου F/B της, το οποίο θα δρομολογηθεί στη γραμμή Ρόδου - Κω - Θεσσαλονίκης συνδέοντας για πρώτη φορά τη Βόρειο Ελλάδα με τα Δωδεκάνησα και διευρύνοντας τις τουριστικές και εμπορικές προοπτικές του τόπου. Το νέο πλοίο είναι Ιαπωνικής κατασκευής, μήκους 138 μ., πλάτους 24 μ., αναπτύσσει ταχύτητα 21 ναυτ. μιλίων την ώρα και είναι χωρητικότητας 1.600 επιβατών, 140 Ι.Χ. αυτοκινήτων και 80 φορτηγών. Αναμένεται δε να εγκαταστήσει τη νέα γραμμή τον Ιούνιο του 1992.

Για την αγορά του νέου πλοίου η ΔΑΝΕ SEA LINE προβαίνει σε αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου (19/8 - 3/10) μέχρι του ποσού των 4,7 δις δρχ. με ιδιωτική τοποθέτηση. Οι νεοεκδιδόμενες μετοχές θα διατίθενται στους παλαιούς μετόχους στην προνομιακή τιμή των 1.400 δρχ. και σε επιλεγμένους νέους επενδυτές στην ελκυστική τιμή των 2.000 δρχ.

Η ΔΑΝΕ SEA LINE δραστηριοποιείται στη γραμμή Δωδ/σου - Πειραιά - Κύπρου με τρία πολυτελή F/B κι ένα οχηματογώνι. Είναι από τις πλέον αποδοτικές εταιρείες του κλάδου με έσοδα που έφθασαν το 1990 τα 3,8 δις δρχ., κέρδη 1,1 δις δρχ., απόδοση ιδίων κεφαλαίων 25,3% και δανειακή επιβάρυνση ύψους 30%.

Πρέπει να αναφερθεί ότι φέτος, παρά τη σημαντικά μειωμένη τουριστική κίνηση, τα έσοδα κινούνται σε επίπεδα 9% υψηλότερα από την αντίστοιχη περίοδο του προηγούμενου έτους.

Η ανελλεισόμενη πορεία της εταιρείας χαράζει τις προοπτικές και τους στόχους των χρόνων που έρχονται. Στόχοι που επικεντρώνονται στον εκσυγχρονισμό και την αποδοτικότερη εκμετάλλευση του στόλου της, στο άνοιγμα νέων γραμμών προς Ευρώπη και Μέση Ανατολή καθώς και στη τελειοποίηση του παρεχόμενου service. Παράλληλα η επικείμενη ολοκλήρωση του θεσμικού πλαισίου που θα επιτρέψει την είσοδο των Ναυτιλιακών Εταιρειών στο Χρηματιστήριο Αξιών των Αθηνών, άρα και της ΔΑΝΕ SEA LINE, θα δώσει νέα ώθηση στην εταιρεία και νέες προοπτικές στους μετόχους της.

Η εταιρεία διατηρεί κεντρικά γραφεία στη Ρόδο και στο Πειραιά.

ΠΕΙΡΑΙΑΣ: Ακτή Μιαούλη 33, τηλ.: 4184601

ΡΟΔΟΣ: Αμερικής 95, τηλ.: 30930 - 30942 - 30936

>>>>

σεις). «Όρια» και «αντιθέσεις» θα υπάρχουν πάντα, όπως θα υπάρχουν εξίσου εκείνοι που τα θέλουν «ή όλα ή τίποτα», ή εκείνοι που δεν θέλουν να θίγουν τα κακώς κείμενα και κηρύττουν «αγάπη» και «ομόνοια».

ΤΑ όρια της σοσιαλδημοκρατίας οδηγούν στην «ανία», την οποία προκαλεί κάθε «τακτοποιημένη» κοινωνία, στην έλλειψη της πρωτότυπης και «τολμηρής» προσωπικότητας. Αλλά ούτως ή άλλως η πολιτική δεν μπορεί ποτέ να καλύψει όλες τις «ανάγκες» των πνευματικών ανθρώπων.

Σ' ένα άλλο άρθρο θ' αναφέρουμε την κρίση της νεωτερικότητας που είναι και κρίση της Αριστεράς. Η κρίση αυτή οδηγεί παραδόξως στην αναγέννηση της αποκαλυπτικής σκέψης όπως αναφέραμε και πιο πάνω. Η λαχτάρα για «κοινότητα», για ύπαρξη «εχθρών» (προϋπόθεση για κατασκευή μιας φανταστικής ταυτότητας), για κλειστές κοσμοθεωρίες (θρησκευτικές και πολιτικές σέκτες), τρομοκρατία και βία, ικανοποιούνται σήμερα εκτός της παραδοσιακής Αριστεράς.

Αλλά εδώ έγκειται γι' αυτήν η ευκαιρία ν' απελευθερωθεί επιτέλους από τους μύθους της (θέβαια θα πληρώσει ένα τίμημα: μια διαδικασία πένθους και την αποφυγή της απάρνησης της ιστορίας της). Όσον αφορά τη λαϊκιστική (επιρρεπή στη διαφθορά) και τη δογματική Αριστερά, αυτές ήταν ιστορικά «ξεπερασμένες» από την αρχή, ακόμα και στην εποχή της «δόξας» τους.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Το άρθρο αυτό δόθηκε από το συγγραφέα για δημοσίευση πριν από τα συνταρακτικά γεγονότα στη Μόσχα.

**ΜΗ ΧΑΣΕΤΕ ΚΑΝΕΝΑ
ταχυδρομο**